

'Radicale denkbeelden zijn de krenten in de pap'

Op 15 oktober jongstleden opende de Christelijke Hogeschool Windesheim (Zwolle) haar Centrum voor Expertiseontwikkeling rond Radicalisering en Polarisatie.¹ Het Centrum is gelieerd aan de educatieve faculteit (School of Education) en het platform burgerschapsvorming (Kennistafel Burgerzin op School).² Dit alles in nauwe samenwerking met de opleidingsscholen waar de studenten stage lopen. De spin in het web is Henk Blenkers, opgeleid als pedagoog en theoloog, die het platform coördineert. Op de openingsmiddag hield hij een inleiding over leerlingen die radicale denkbeelden inbrengen.³ Vervolgens presenteerde zijn collega Edu Dumasy het boek *Kwaliteitsdilemma's van Islamitische Scholen*.⁴

Het Allochtonenweblog heeft de inleiding van Blenkers gepubliceerd.³ Zijn invalshoek wijkt nogal af van wat we sinds 'Nine/Eleven' in Nederland gewend zijn. Hij kijkt niet, of althans niet in de eerste plaats, naar radicalisering als maatschappelijke dreiging, die moet worden ingedamd teneinde het risico van terroristische aanslagen te verkleinen.⁵ Hij kijkt in de eerste plaats naar radicale denkbeelden als ontwikkelingspsychologisch verschijnsel. Hoe moet de leraar daarmee omgaan? Blenkers geeft als uitdagend antwoord:

'Wat mij betreft is een radicale leerling een cadeau aan de leraar en de groep.⁶ [Hij of zij] staat in twee prachtige tradities. Het is allereerst een *democratische* traditie waarvan Voltaire in 1770 opmerkt: "Ik verafschuw alles wat u schrijft, maar zou mijn leven ervoor geven dat u het kunt blijven schrijven."

De andere (...) is een *pedagogische* traditie die uitersten in denken en gedrag van leerlingen (...) verbindt (...) met vragen en luisteren naar aspecten van [hun] identiteitsontwikkeling.'

In de democratische traditie staat de vrijheid van meningsuiting op het spel. En in de pedagogische traditie draait het erom dat de leraar serieus op de geuite meningen ingaat en met de leerling in gesprek gaat zonder die meningen bij voorbaat de grond in te boren. Vele scholen rekenen het tot hun pedagogische opdracht om leerlingen (zowel individueel als in klasseverband) te ondersteunen bij het vinden van antwoorden op de levensvragen waarmee ze geconfronteerd worden. Als een leerling tentatieve antwoorden inbrengt en ter discussie stelt, moet dat worden beschouwd als een onbaatzuchtig geschenk waarmee het pedagogisch proces verrijkt wordt. Net zoals de vooruitgang der wetenschap gebaat is bij het formuleren van hypothesen. Jongeren zijn op zoek naar waarden en idealen en daartoe moeten ze ook radicale of utopische varianten in discussie brengen en uittesten.

Het spreekt vanzelf dat Blenkers in zijn inleiding ook ingaat op die andere maatschappelijke opdracht van het onderwijs: de burgerschapsvorming.⁷ Sinds 2006 zijn basis- en middelbare scholen wettelijk verplicht actief burgerschap en sociale integratie van hun leerlingen te bevorderen. Zo mogen scholen geen waarden uitdragen die in strijd zijn met de basiswaarden van de democratische rechtsstaat, en zelfs zijn ze verplicht uitingen van leerlingen die daarmee in strijd zijn op systematische wijze te corrigeren. Dat vraagt nogal wat van de leraar. In 2007/08 heeft de Hogeschool Windesheim in opdracht van het ministerie een project afgerond waarin geïnventariseerd is welke bekwaamheden leraren in huis moeten hebben om dergelijke taken uit te voeren.⁸ Henk Blenkers was de projectleider. Op bladzij 17-18 van het eindrapport worden serieuze kanttekeningen gezet bij gangbare interpretaties van burgerschapsvorming. Moeten leerlingen worden gevormd tot brave Biedermeiers die de status-quo omarmen, of mogen ze zich ook tot maatschappijkritische burgers ontwikkelen die een betere wereld nastreven? Moet burgerschapsvorming worden opgehangen aan het ideaalbeeld van een veilige, harmonische (nationale) samenleving of aan de praktijk van een onveilige (nationale en mondiale) samenleving die gekenmerkt wordt door belangen tegenstellingen en diversiteit? Wie zijn de helden van de burgerschapsvorming: mag ook een radicale hervormer zoals Martin Luther King daartoe gerekend worden? Op bladzij 47 van het eindrapport wordt een typologie van burgerschapsopvattingen gepresenteerd.

Blenkers c.s. zeggen behatenswaardige dingen. Ze zoeken de nuance. Hopelijk zullen zij in de gelegenheid zijn via het nieuwe *Expertisecentrum* en via de *Kennistafel Burgerzin op school* hun ideeën nader uit te werken en uit te proberen. En ze hebben van het ministerie subsidie gekregen om met de collega's in den lande te overleggen over de implementatie van hun eindrapport in het curriculum van de lerarenopleidingen.⁸

Wes Holleman
weblog onderwijs 16-11-2008
<http://www.onderwijsethiek.nl>

>>> eindnoten >>>

-
- ¹ <http://kennistafels.windesheim.nl/burgerzin/Nieuws/Nieuwsitem?id=10220> (nieuwsbericht);
http://kennistafels.windesheim.nl/txmpub/files/?p_file_id=22 (uitnodiging voor de bijeenkomst);
http://cmsweb2.windesheim.nl/portal/page?_pageid=559,2111331&_dad=portal&_schema=PORTAL
(terugblik op de bijeenkomst).
- ² <http://kennistafels.windesheim.nl/burgerzin/>.
- ³ <http://allochtonen.web-log.nl/allochtonen/2008/11/radicaliserende.html> (3/11/2008).
- ⁴ <http://www.swpbook.com/904> (2008).
- ⁵ Vergelijk bijvoorbeeld de verkenning van het COT (Instituut voor veiligheids- en crisismanagement), geschreven in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CVV): *De rol van eerstelijnsworkers bij het tegengaan van polarisatie en radicalisering* (januari 2008, pp. 57-75, 125-127). Overigens een zeer leesbaar rapport! URL: <http://www.cot.nl/> > Publicaties > Crisis Algemeen.
Vergelijk ook <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=129>, <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=332> en <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=483>.
- ⁶ In de kop van mijn posting geparafraseerd als 'Radicale denkbeelden zijn de krenten in de pap'.
- ⁷ Zie <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=307> en <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=317>.
- ⁸ http://www.velon.nl/nieuws/142/burgerschapscompetenties_uitgewerkt_voor_leraren.